

Czech prefixes and their basic meanings

What are the basic meanings of *do-*, *o-*, *od-*, *po-*, *pod-*, *pře-*, *před-*, *roz-*, *u-*, *v-*, *vy-*, *z-*, *za-*?

Prefixes combine with Czech verbs to alter the basic meaning of the verbal root. In much the same way, many English verbs can take prepositions that will change the meaning of the verb: *to go* versus *to go into*, *to go out of*, *to go through*, *to go around*...

Sometimes prefixes combine directly with a verb without altering the verb's form: *do + zpívat = dozpívat* (to finish singing). In these cases, the resulting prefixed verb is perfective. To form an imperfective prefixed verb, the prefix combines with a base verb that often has an extended suffix: *do + hořet = dohořívat* (to burn down). In this example, the imperfective *hořet* (to burn) has a derived imperfective in *-hořívat*.

Below is a non-exhaustive and alphabetical list of Czech prefixes along with some of the basic meanings that they have. The listed meanings are not unrelated to one another, but form a semantic network. Some prefixes have relatively straightforward semantic networks while others exhibit a more complicated interweaving of meanings. Many of the meanings are both literal (for example, a concrete and real movement like *going into a physical space*) and metaphorical (movement into a metaphorical space like *entering into a marriage*).

Each prefix is accompanied by sentences that exemplify the basic meanings. Could you say which basic meaning is exemplified in each sentence? There's usually a clear one for each sentence, but sometimes there may be overlap between meanings. For each example sentence, the unprefixed base verb (or sometimes root noun or adjective) is given as a point of reference.

PREFIX *do-*

- a) bringing an action to an end
- b) supplementation
- c) culmination of movement somewhere (reaching the end)
- d) achievement of a goal

1. Nacisté a komunisté dovedli mučení k dokonalosti. [vést]
2. Dopracoval se značných úspěchů. [pracovat]
3. Svíčka už dohořívá. [hořet]
4. Dozpívali jsme a publikum zatleskalo. [zpívat]
5. Mně, prosím, už nedolévejte. [lít]
6. Ostatní si můžete domyslet. [myslet]
7. Milena doskočí dál než Jitka. [skočit]
8. Někdo chce něco dodát k tomu? [dát]
9. Operní zpěvák dozpíval sólo. [zpívat]
10. Dojez a pojď! [jíst]

-
11. Jágr dovedl český tým do finále. [vést]
 12. Až dopiješ pivo, půjdeme radši domů. [pít]

PREFIX *o-*

- a) movement around or in a circle
- b) eliminating something (often the top layer of something)
- c) to damage, use up
- d) obtaining or getting something
- e) change of state (usually with an adjectival root)

1. Obírá si jehličí z kabátu. [brát]
 2. Špičku tužky opsal. [psát]
 3. Listí už opadalo. [padat]
 4. Nezapomeň si dát studentský průkaz orazítkovat. [razítka]
 5. Země obíhá kolem Slunce. [běhat]
 6. Během konference David onemocněl chřipkou. [nemoc]
 7. Oloupal si pomeranč. [loupat]
 8. Profesor oněměl úžasem. [němý]
 9. Dítě okousalo dort. [kousat]
 10. Slované osídlili Balkán. [sídlit]
 11. Počasí se prudce ochladilo. [chladit]
 12. Moje sestra otěhotněla v mladém věku. [těhotná]
 13. Fotbalisté Sparty oživili naději, že vyhrají šampionát. [živý]
-

PREFIX *od-*

- a) movement away from
- b) removal of a part
- c) getting rid of something or eliminating something
- d) eliminating a surface to render visible or accessible
- e) fulfilment of a goal or obligation

1. Lístek odhodil do koše. [hodit]
2. Odešel z domova. [jít]
3. Můstek odnesla velká voda. [nést]
4. Pro něco si odběhla. [běhat]
5. Špičku doutníku odřízl. [řezat]
6. Odpracoval tam půl roku. [pracovat]
7. Odkryli tam základy románského kostela. [krýt]

8. Tu krádež si odseděl. [sedět]
 9. Odsloužil si dva roky na vojně. [sloužit]
 10. Odnaučili ho pořád zívat. [učit]
 11. Turisté odletí domů v pondělí. [letět]
 12. Lupiči přepadli firmu a odnesli si tři miliony. [nést]
-

PREFIX *po-*

- a) covering of a surface (full and partial)
- b) movement in various directions
- c) gradual progression
- d) small scale
- e) large scale (with *si*)

1. Psa jenom postřelili. [střelit]
 2. Pokrčil rameny. [krčit]
 3. Studenti stěnu polepili plakáty. [lepít]
 4. Pootevřel jedno oko. [otevřít]
 5. Zdi pomalovali křídou. [malovat]
 6. Koláč posázela jahodami. [sázet]
 7. Pěkně jsme si v kavárně početli. [číst]
 8. Podlahu pokryli koberci. [krýt]
 9. Už sis pospal dost! [spát]
 10. Vztekle pobíjí mouchy. [bít]
 11. Slepice vyplašeně pobíhají po dvoře. [běhat]
-

PREFIX *pod-*

- a) movement from or to **below**
- b) mistake
- c) secretly

1. Poslední slovo třikrát podtrhl. [trhnout]
2. Babička mu podstrčila několik mandlí. [strčit]
3. Chtěli ho podplatit. [platit]
4. Můstek jsem podplaval. [plavat]
5. Německá a česká firmy podepsaly finanční smlouvu. [psát]
6. Dítě se oddalo bolesti. [dát se]
7. Praha se oddala Sovětské armádě. [dát se]

PREFIX *pře-*

- a) movement or action **across** something
- b) to do something over**(re)**(do)
- c) exerting an effort to cause a change
- d) to make a mistake
- e) action lasting longer than something
- f) too large a scale

1. Přesolil si polévku. [solit]
2. Pro jistotu to ještě přeměřím. [měřit]
3. Asi jsem se přeslechl. [poslouchat]
4. Přemohli jsme svou nechuť. [moci]
5. Obecenstvo přeplnilo sál. [plnit]
6. On jediný dopravní neštěstí přežil. [žít]
7. Dala si předčlat náramek. [dělat]
8. Přemlouvali ho k účasti. [mluvit]
9. Přejedl se cukroví. [jíst]
10. Jeho dílo přetrvalo věky. [trvat]
11. Nadané dítě přeskocilo druhou třídu. [skočit]

PREFIX *před-*

- a) spatial movement **in front of** something
- b) temporal event earlier than something

1. Předplatil si nový časopis. [platit]
2. Předložil jim několik návrhů. [klást]
3. Astrolog nám předpovídá neúspěch. [povídат]
4. Važený profesor přednesl zajímavý referát na konferenci. [nést]
5. Dovolte, abych se Vám představil(a). [predstavit se]
6. Prezident předstoupil před veřejnost s prohlášením.
7. Co mu kdo předzpíval, to zahrál. [zpívat]
8. Ta událost předurčila Tomáši jeho životní dráhu. [určit]
9. Král nepředpustil k sobě deputaci. [pustit]
10. Básník předčítal své verše. [číst]

PREFIX *při-*

- a) movement **toward** something

- b) small scale
- c) to do something extra or to supplement

1. Přines mu něco k jídlu. [nést]
2. Přivři to okno. [ote-vřít]
3. Přiložil ucho k zemi. [klást]
4. Přisyp tam trochu mouky. [sypat]
5. Ruka mu přimrzla ke klíče. [mrznout]
6. Už se připozdívá. [pozdě]
7. Starý pán přiblížil dopis k očím. [blíže]
8. Autobus na každé zastávce přibrál několik lidí. [brát]
9. Přibudovali k zámku nové křídlo. [budovat]
10. Předseda se přiklonil k názoru většiny. [klonit]

PREFIX *roz-*

- a) movement **away, in different directions**
- b) dividing or breaking up
- c) reversal or undoing (returning to a previous state)
- d) **beginning of an action**
- e) reaching full measure

1. Papír roztrhal na kousky. [trhat]
2. Obálka se rozlepila. [lepit]
3. Během přednášky se profesor rozmluvil. [mluvit]
4. Listonoš už roznesl všechny dopisy. [nést]
5. Lidé se rozešli po svém. [jít]
6. Někdo tu houbu rozšlápl. [šlapat/šlápnout]
7. Vrchní vrstva půdy už rozmrzla. [mrznout]
8. Pořádně se rozpršelo. [pršet]
9. Oheň se ještě úplně nerozhořel. [hořet]
10. Papíry rozházel po místnosti. [hodit]
11. Nemůžete rozsvítit? [svítit]

PREFIX *u-*

xx different meaning then preposition!

- a) **moving apart or away**
- b) removal of a part
- c) **being capable of doing something**
- d) destruction by doing something too much
- e) **to render a certain way** umýt ujít

f) small scale

1. Ujel mi autobus. [jet]
 2. To mě uklidnilo. [klid]
 3. Uplavalо mi veslo. [plavat]
 4. Přátelsky se na ně usmál. [smát se]
 5. Upil se k smrti. [pít]
 6. Ulehčili mu jeho úkol. [lehký]
 7. Pobyt na venkově ho uzdravil. [zdravý]
 8. Pero mi upadlo na zem.
 9. Hada ubil holí. [bít]
-

PREFIX *v-*

- a) movement **inward**
- b) penetration **into** something

1. Vůz vjel do dvora. [jet]
 2. Vnesl mezi ně lepší náladu. [nést]
 3. Vcítil se do jejich postavení. [cítit se]
 4. Do cesty mu vběhl zajíc. [běhat]
 5. Krev se mu vlila do tváře. [lít]
 6. Autor vložil hrdinovi do úst své názory. [ložit]
 7. Země do sebe vpila vláhu. [pít]
 8. Otevřel okno a vpustil do místoňosti čerstvý vzduch. [pustit]
 9. Vstoupil do manželství v mladém věku.
 10. Želva vtáhla hlavu do krunýře. [táhnout]
-

PREFIX *vy-*

- a) movement **out of**
- b) covering of the inside
- c) movement upward
- d) sudden short action
- e) exhaustiveness
- f) using up, depletion

1. Vypotřeboval kartu na kopírování. [potřebovat]
2. Psa vyhnali z místoňosti. [hnát]
3. Veverka vyběhla do koruny stromu. [běhat]
4. Had vylezl z díry. [lézt]

5. Vypil všechnu vodu. [pít]
 6. Vyklání se z okna. [klonit]
 7. Vyhubl až na kost. [hubnout]
 8. Do rána se snad vyprší. [pršet]
 9. Pták vylétl na střechu. [letět]
 10. Voda se vyvařila. [vařit]
 11. Slunce teď vychází o půl šesté. [chodit]
 12. Vůz vyjel až na vrchol kopce. [jet]
 13. Místnost znovu vymalovali. [malovat]
 14. Vyčetla to někde z knih. [číst]
-

PREFIX *z-*

- a) **change of state**
- b) exhaustiveness (sometimes gradually)
- c) desertion of something
- d) deformation

1. Já z toho zešedivím. [šedý]
 2. Zběhl z vojny. [běhat]
 3. Za tu nemoc zeslábl. [slabý]
 4. Zotvírali všechna okna. [otevřít]
 5. Zřekl se všech výhod. [říct]
 6. Obecenstvo zneklidnělo. [klidný]
 7. Holka se zmalovala. [malovat se; cf. Holka se namalovala]
 8. Zpracovali ovoce na marmeládu. [pracovat]
 9. Kamarádi ho už znudili. [nudný]
 10. Ulice zmrtvěly. [mrvtý]
-

PREFIX *za-*

- a) movement **away** or inward
- b) **covering by carrying out another activity**
- c) saturation
- d) full devotion to an activity
- e) activity carried out with pleasure (with *si*)
- f) **destruction**
- g) small scale of an action

1. Čaroděj zaháněl mraky. [honit]

2. Do románu se nemohl začíst. [číst]
3. Vůz nám zajel psa. [jet]
4. Šel si ven zakouřit. [kouřit]
5. Potřebuji to něčím zapít. [pít]
6. Zaposlouchal se do hudby. [poslouchat]
7. Ulice se zalidnily. [lidé]
8. Červa zašlápl. [šlápnout]
9. Slunce zašlo za mraky. [jít]
10. Nad otázkou se hluboce zamyslel. [myslet]
11. Lehce zavrtěl hlavou. [vrtět]
12. Kočka zatáhla drápky. [táhnout]